

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nde son gelişmeler¹

Begüm Köse

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'ne genel bakış

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında uygulanan Gümrük Birliği'nin esaslarını düzenleyen 1/95 Sayılı Ortaklık Konseyi Kararı (Gümrük Birliği Kararı)² kapsamında Türkiye, Gümrük Birliği'ne girdiği tarihten itibaren AB'nin Gümrük işlemleriyle ilgili mevzuatı kapsamında kendi mevzuatını uyumlu hale getirmektedir.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nda gelişmekte olan ülkelerin ihracatlarını artırabilmek amacıyla yürürlüğe girmesine karar verilen Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) sayesinde gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere sanayi malları ithal ederken bu eşyalar üzerinden alınan vergileri "karşılıklılık" esası dışında tek taraflı olarak sıfırlamakta veya indirmektedir.³

GTS programının genel amacı, ihtiyacı olan ülkeleri belirleyerek bu ülkelere yardım etmeye odaklanmak olarak açıklanırken, GTS+ programı, iyi yönetim ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeyi hedeflemektedir.⁴ "Silah hariç her şey" (everything but arms) programı ise, GTS programı kapsamında en az gelişmiş ülkeleri hedefleyerek daha etkili hale getirilmiş ve güçlendirilmiştir.

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nde son gelişmeler – Amerika Birleşik Devletleri

TradeWatch Eylül 2015 sayısında, ABD Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nin 31 Aralık 2017 tarihine kadar süresinin uzamasını sağlayan 2015 Ticari Tercihler Uzatma Yasası'nı vurguladık. Kongre, geçerlilik süresinin bitiş tarihi olan 1 Ocak 2018'den itibaren GTS'yi yenileme amacıyla harekete geçmezse, 120 adet belirlenmiş lehtar ülke ve bölgeden 5.000 tarifeli eşyanın ithalatı, gümrük vergisinden muaf olarak gerçekleştirilemeyecek.

Buna ek olarak, uygulamanın önceliklerini belirlemek ve lehtar ülkelerin değerlendirme sürecini güncellemek üzere GTS'yi değiştirme amaçlı bazı yeni girişimlerde bulunulmuştur. GTS'nin ticari faydalarının ABD ekonomisini etkilediği mevcut çevre göz önünde bulundurulduğunda, ithalatçılar, sistemin yenilenme ve incelenme faaliyetlerini yakından takip etmelidir.

Tarihçe

Diğer gelişmiş ülkelerde ve gümrük birliklerindeki benzer sistemlerle birlikte, GTS, gelişmekte olan ve en az gelişmiş ülkelerde ekonomik büyüme ve gelişmeyi teşvik etmek

¹ Bu makale, EY tarafından periyodik olarak yayımlanan TradeWatch dergisinin Aralık, 2017 (Volume 16, Issue 4) sayısında yayımlanan GSP: Recent Developments başlıklı makalesi baz alınarak hazırlanmıştır.

² T.C. Dış İşleri Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde "1-95 Sayılı Ortaklık Konseyi Kararı Gümrük Birliği Kararı"na ilişkin bilgi mevcuttur.

³ T.C. Ekonomi Bakanlığı'nın resmi internet sitesinin_Dış İlişkiler, AB, 615 bölümünde söz konusu bilgi mevcuttur.

⁴ İHKİB Resmi İnternet Sitesi'nin "AB GSP Bilgi Notu" başlığı altında söz konusu bilgi mevcuttur.

amacıyla 1974 Ticaret Kanunu⁵ uyarınca başlatılmıştır. GTS lehtar üyeleri, ABD Ticaret Temsilciliği (USTR) tarafından yıllık değerlendirmelerden geçerek 15 adet uygunluk kriterinin⁶ karşılanması üzerine üyeliklerini devam ettirirler. Örneğin, 1 Ocak 2017 tarihinde Uruguay, Seyşeller ve Venezuela ilgili kriterleri karşılayamadıkları için GTS'ye uygun bulunmadılar.

Mevcut durumda, GTS'nin devamı için ABD Kongresi'nin periyodik olarak yeniden yetki vermesi gerekmektedir. Sistem geçmişte birkaç kez geçerliliğini yitirmiş (en son 31 Temmuz 2013 tarihinde) ve son geçerlilik tarihine kadar her defasında geriye dönük olarak yenilenmiştir. Bu nedenle, GTS'nin son geçerlilik tarihi ile yenilenme tarihi arasında kalan süre boyunca Birleşik Devletler'e giren ilgili eşyalar için ödenen gümrük vergileri, belirli şartlara tabi olarak iade edilebilir.

Pek çok ABD'li ithalatçı, yerli üretim süreçlerinde kullanılan girdiler üzerindeki ithalat maliyetini azalttığı için GTS'nin vergi tasarruflarına bel bağlamış durumdadır.

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nde süre uzatımı

GTS'nin geçerlilik süresinin sona yaklaşması ABD işletmelerinde belirsizliğe neden olmaktadır. GTS'nin geçerlilik süresi dolmadan hızla yenilenmesini teşvik etmek ve öncelikli konular arasında yer almasını sağlamak amacıyla bir grup kongre üyesi tarafından 27 Ekim 2017 tarihli ortak bir yazı⁷ Çözüm Komitesi'ne sunuldu. Bu yazı, GTS'nin ABD işletmeleri üzerindeki etkisini ele alırken, GTS'nin yalnızca 2016 yılında tarifelerden yaklaşık 730 milyon doları ortadan kaldırdığını gösteriyordu.

Burada, GTS'nin sona erme tarihinin, 30 Eylül 2025 tarihine kadar geçerli olan Afrika Büyüme ve Fırsatlar Yasası⁸ (African Growth and Opportunity Act) üzerinde bir etkisi olmayacağını belirtmek gerekir.

Zaman zaman GTS'nin sona erme tarihinden aylar sonra olsa da Kongre'nin geçmişte GTS'yi daima yenilediği göz önüne alındığında bu sefer de yenileyeceği olası; ancak bunun ne zaman olacağını tahmin etmek maalesef mümkün değil.

Yeni yaptırım öncelikleri

ABD Ticaret Temsilciliği, GTS lehtar ülkeleri için birtakım yeni uygulama öncelikleri ve gereklilikleri başlattı.⁹ Bu öncelikler, henüz kapanmamış GTS vakalarını sonuçlandırmanın yanı sıra, lehtar ülkelerin uygunluğunu değerlendirmek için yeni bir kurumlar arası süreç eklemeyi içermektedir. ABD Ticaret Temsilciliği'ne göre bu yeni süreç aynı zamanda ülke bazında uygulamalar nezdinde değerlendirmelerde bulunmak amacıyla kamunun görüşünü alma ve dilekçelere cevap verme süreci için tamamlayıcı rol oynayacak.

⁵ 19 U.S.C. 2461.

⁶ 19 U.S.C. 2462(b)(2) and 19 U.S.C. 2462(c).

⁷ Norman House'un resmi internet sitesinde konuyla ilgili bilgi mevcuttur.

⁸ ÇN: ABD Kongresi tarafından 2000 yılında kabul edilen ve Afrika ülkelerinin ABD pazarına girişlerini kolaylaştırarak bu ülkelerin ekonomilerine destek olmayı öngören bir Kanundur.

⁹ ABD Ticaret Temsilciliği'nin resmi internet sitesinde konuyla ilgili basın bildirisi mevcuttur.

Yeni ilave süreç, ABD Ticaret Temsilciliği ve diğer ilgili kuruluşlar tarafından yapılacak olan GTS lehtar ülkelerinin yasal uygunluk şartlarını devam ettirip ettirmediğini kontrol eden üç yıllık bir değerlendirmeyi kapsamaktadır. Temsilcilik, ilk yıl Asya'da bulunan GTS lehtar üyelerinin inceleneceğini, ikinci ve üçüncü yıllarda ise dünyanın diğer bölgelerindeki GTS lehtar üyelerinin takip edileceğini duyurdu.

64. fasılda yer alan ayakkabılara ilişkin yasa tasarısı

30 Ekim 2017 tarihinde, GTS'nin değiştirilmesi için Kongre'ye yeni bir yasa tasarısı sunuldu. Bu yasa tasarısı,¹⁰ Uyumlulaştırılmış Tarife Cetveli'nin (Harmonized Tariff Schedule – "HTS") 64. faslında yer alan belirli ayakkabıları, GTS kapsamında gümrüksüz ithalat için uygun hale getirmeyi amaçlamaktadır. Tasarı geçerse mevcut ayakkabı imalatı, GTS kapsamı ülkelere kaydırılarak ABD'li ithalatçılara üretim maliyetlerini düşürme açısından ek fırsatlar sağlayacak. 31 Ekim 2017'de Amerikan Konfeksiyon ve Ayakkabıcılar Derneği (American Apparel & Footwear Association) ise GTS kapsamının genişletilmesinin, Amerika'daki ticari kuruluşların büyümesine yardımcı olacağını ifade ederek tasarıyı onayladı.¹¹

İthalatçılara etkileri

GTS'nin 2013 yılında geçerlilik süresinin dolması ve 2015'te tekrar yenilenmesiyle birlikte, ithalatçılar tasfiye talebinde bulunarak GTS'nin vergi iadelerini geriye dönük olarak talep edebiliyorlardı. GTS'nin yaklaşan son geçerlilik süresine hazırlık amacıyla ABD Gümrük ve Sınır Güvenliği (US Customs and Border Protection), ithalatçılara GTS'ye uygun ithalatlara A, A+ ya da A* (özel program göstergesi) gibi kodlarla işaretlemeye devam etmelerini önerdi ve bu doğrultuda Kargo Sistemi Mesaj Servisi (Cargo System Messaging Service) bildirimini¹² yayınladı.

GTS geçerliliğini yitirdikten sonra özel program göstergesi ile girilen eşya birinci sütundaki genel vergi oranlarına tabi tutulmaktayken, GTS yenilendikten sonra, ABD Gümrük ve Sınır Koruması, ithalatlara uygun GTS özel program göstergesi ile işaretleyen tüm Otomatik Aracı Arabirimi (Automated Broker Interface) kullanıcılarına otomatik vergi iadesi sağlamayı planlamakta. GTS'nin süresi dolduktan sonra, ABD Gümrük ve Sınır Güvenlik, GTS'nin geçerlilik süresi dolmadan önce giren tüm eşyaya ilişkin GTS'den doğan haklarına, ithalat tamamlandıktan sonra "özet sonrası düzeltmeler" vasıtasıyla imkan tanımaya devam edecek.

Ayrıca, geçerlilik süresinin sona ermesi ihtimalini göz önünde bulundurarak, GTS'den yararlanan ithalatçılar, gümrüksüz girişi sağlamak için giriş sürelerini değiştirebiliyorlar. 19 CFR 141.68(a)(2) ve (3) uyarınca, ilgili malların liman sınırlarına varması koşuluyla giriş zamanı en erken, giriş belgelerinin teslim edildiği tarih olabilir. Bu nedenle ithalat işlemi gerçekleştirenler GTS'ye uygun malların son tarihe yakın bir dönemde geleceğini bekliyorlarsa, ithalatçıların, ilgili belgelerin zamanında ibrazı için gerekli önlemleri almaları tavsiye edilmektedir.

¹⁰ S. 2032 — 115th Congress: GSP Footwear Act of 2017 metninin bulunduğu adres:

<https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/2735/text>.

¹¹ Amerikan Konfeksiyon ve Ayakkabıcılar Derneği'nin resmi internet sitesinde söz konusu metin mevcuttur.

¹² CSMS #17-000622 metninin bulunduğu adres: <https://apps.cbp.gov/csms/>

Son olarak, GTS ile ilgili diğer gelişmelere dikkat edilmesi, ithalatçıların operasyonlarını etkileyebilecek değişiklikleri zamanında tespit etmesini sağlayacaktır.

Türkiye’de GTS kapsamında yapılan son değişiklikler

31 Aralık 2017 tarihinde 4. mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan 2018/01 sayılı İthalat Tebliği ile Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi’nden yararlanacak ülkeler listesinde değişiklik yapıldı.

Yapılan değişiklik ile Gelişme Yolundaki Ülkeler (GYÜ) kategorisinde değerlendirilen Endonezya, Hindistan ve Vietnam, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi’nden çıkarılarak bundan sonra yapılacak olan ithalatlarda ilgili ülkelerin Diğer Ülkeler (DÜ) kategorisinde sınıflandırılmasına ve Diğer Ülkeler’e ait vergi oranları üzerinden vergi hesaplaması yapılacağına karar verilmiştir.

Ayrıca, Etiyopya’dan yapılan ithalatlarda S-11a (yalnızca 5209.42 tarife alt pozisyonu için) hariç sektör olarak tanımlanmıştır. Bu ülkeden 5209.42 tarife pozisyonunda bulunan eşya ithalatı gerçekleştirilirken Diğer Ülkeler kapsamındaki vergi oranları geçerli olacaktır.

Bu konuda şunu belirtmek gerekir ki her sene GTS kapsamına girecek ülkelere/hariç sektörlerle AB ile ortak bir çerçevede karar verilirken, bu sene AB bu değişikliklerden herhangi birini henüz uygulamaya sokmamıştır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.’ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.